

Xenofon om fredsslutningen og ”de 30 tyranner”

Xenofon (ca. 425-354 f.v.t.) var hellensk officer og forfatter. Som ung var han med i kredsen omkring filosofen Sokrates i Athen. Senere blev han soldat i først persisk og senere spartansk tjeneste og blev landsforvist fra Athen.

Blandt Xenofons skrifter er en oversigt over Hellas' historie i årene 411-362 f.v.t., kaldet ”Helleniká”. I dette værk fortsætter Xenofon, hvor historikeren Thukydid slap, og skildrer forløbet af Den peloponnesiske krig i de sidste år af konflikten.

Nedenstående tekst er et uddrag af Xenofons skildring af krigens afslutning og betingelserne for fredsslutningen. Desuden skildrer han indsættelsen af det kortvarige oligarkiske styre kendt som ”de 30 tyranner”.

Xenofon: ”Helleniká”, 2.2, 6-7 og 2.3, 3

Saa snart nu Theramenes og de andre Sendemænd¹ vare ankomne til Selaasia og paa Spørgsmaalet om, hvad der var Hensigten med deres Komme, havde svaret, at de kom for at forhandle om Fred og havde uindskrænket Fuldmagt dertil, bød Eforerne² herefter, at man skulde kalde dem til Sparta. Efter at de saa vare komne derhen, afholdt Eforerne en Folkeforsamling, i hvilken navnlig Korinthierne og Thebairne, men ogsaa mange andre af Hellenerne, talte imod at slutte Fred med Athenaierne; man skulde tværtimod, sagde de, ødelægge deres By i Bund og Grund. Lakedaimonierne³ erklærede imidlertid, at de ikke vilde føre Trældom over en hellenisk By, som havde vist Hellas en stor Velgerning under de største Farer⁴, der havde truet det; men de tilbød at slutte Fred paa det Vilkaar, at Athenaierne skulde nedrive baade de lange Mure og Peiraieus⁵, udlevere deres Flaade paa tolv Skibe nær, tillade de Landsforviste at vende hjem, have Fjende og Ven fælles med Lakedaimonierne og følge disse, hvorhen de førte an, baade til Lands og til Vands. Med denne Besked vendte Theramenes og de andre Sendemænd med ham tilbage til Athen.

Da de drog ind i Byen, omringede en stor Skare Mennesker dem, opfyldte af Frygt for, at de skulde være komne hjem med uforrettet Sag; thi det var ikke muligt at tøve længere, fordi der var saa mange, der daglig omkom af Sult. Den paafølgende Dag aflagde Sendemændene Beretning om, paa hvilke Vilkaar Lakedaimonierne vilde slutte Freden; Theramenes førte Ordet for dem og sagde, at man maatte adlyde Lakedaimonierne og

nedrive Murene. Der var vel nogle, der talte imod ham, men mange flere, der sluttede sig til ham; og man vedtog da at gaa ind paa Freden. Herefter sejlede Lysandros⁶ ind i Peiraieus, de Landsforviste vendte hjem, og man skred til at rive Murene ned under Fløjtespillerskers Musik og med stor Iver; thi man tænkte, at den Dag var Begyndelsen til en Frihedstid for Hellas.

(...)

I Athen vare de 30 Mænd¹ blevne valgte lige straks efter, at de lange Mure og Fæstningsværkerne omkring Peiraieus vare blevne sløjfede. Men skønt de vare valgte med den Bestemmelse at skrive Love, efter hvilke Statens Styrelse skulde føres, nølede de bestandigt med at opskrive og offentlig bekendtgøre disse Love; derimod besatte de Pladserne i Raadet og de forskellige Embedskollegier ganske saaledes, som det behagede dem. Derefter lod de først dem, om hvem alle vidste, at de under Demokratiet stadig havde levet af Sykofanti² og plaget ”de ædle og gode” Borgere, gribe og anklage paa Livet; og baade dømte Raadet med Glæde disse Personer til Døden, og alle de andre Borgere, der vidste med sig selv, at de ikke hørte til den Slags Folk, vare paa ingen Maade misfornøjede hermed.

Men saa begyndte de at lægge Raad op om, hvorledes de kunde blive satte i Stand til at behandle Staten, ganske som de vilde; og herefter sendte de da først Aischines og Aristoteles³ til Lakedaimon for at faa Lysandros til at hjælpe dem med at udvirke, at man overlod dem en Del Besætningstropper, indtil de (som det naturligtvis hed sig) fik skattet ”de Ildesindede” af Vejen og ordnet Statens Forfatning; og de lovede at underholde dem paa egen Bekostning.

Lysandros føjede dem og udvirkede, at man sendte dem de forlangte Tropper under Anførsel af Harmosten⁴ Kallibios. Og da de saa havde faaet Besætningen, gik de Kallibios under Øjne⁵ og sledskede for ham paa enhver mulig Maade, for at han skulde bifalde alt, hvad de gjorde; og ledsagede af Folk af Besætningstropperne, som han gav dem med til Hjælpere, fængslede de, hvem de vilde; og nu holdt de sig ikke længere til de ildesindede og uværdige Personer, men tog endogsaa dem, som de troede mindst vilde finde sig i at blive skubbede til Side og vilde kunne faa flest til at slutte sig til deres Bestræbelser, hvis de vilde prøve paa at modarbejde dem i noget.

Fra: ”Xenofons græske historie”, oversat af M. Cl. Geertz og Frederikke Weillbach. Forlaget Atalante, 2018, s. 90-93 og 95-97.